

ARTYKUŁY

Zasadnicze powody rozstrzygnięcia w polskiej procedurze cywilnej

DOI:10.53024/1.1.49.2023

JANUSZ TOMCZAK*

STRESZCZENIE

Motywowanie orzeczeń jest bardzo ważną częścią działalności orzeczniczej sądów. W polskiej procedurze cywilnej wyróżniamy dwa sposoby podawania argumentacji przez sądy: uzasadnienia oraz zasadnicze powody rozstrzygnięcia (nazywane często w przypadku wyroków „ustnymi motywami”). Ta druga z form została w sposób znaczący zmieniona wraz z nowelizacją Kodeksu postępowania cywilnego, która weszła w życie 7 listopada 2019 roku. Nowelizacja ta odstąpiła od zasady uzasadniania orzeczeń wydawanych na posiedzeniach niejawnych i wprowadziła możliwość podawania w ich przypadku zasadniczych powodów rozstrzygnięcia. Spowodowało to znaczący wzrost znaczenia w postępowaniu cywilnym tej formy argumentowania decyzji przez sąd. Niniejszy artykuł stanowi próbę opisu pozycji, jaką zajmują obecnie w procedurze cywilnej zasadnicze powody rozstrzygnięcia. Wskazuje na ich specyfikę, odróżniającą od uzasadnień orzeczeń, oraz podejmuje próbę określenia zasad, jakie zgodnie z obowiązującymi przepisami powinny spełniać.

Słowa kluczowe: wyrok, uzasadnienie, argumentacja, postępowanie cywilne

WSTĘP

Zasadnicze powody rozstrzygnięcia są jednym z dwóch znanych polskiej procedurze cywilnej sposobów motywowania swoich orzeczeń przez sądy. Drugim z nich jest uzasadnienie. Te dwie instytucje procesowe spełniają jednak zdecydowanie odmienne funkcje. Celem niniejszej pracy jest ustalenie, jaką rolę zasadnicze powody roz-

* Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, absolwent Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, doktorant Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, absolwent Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie, asesor sądowy w Sądzie Rejonowym w Lubinie; ORCID: 0000-0003-0477-054X.

strzygnięcia pełnią w obecnie obowiązującym (po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, która weszła w życie 09.11.2019 r.)¹ modelu postępowania cywilnego, podjęcie próby oceny obecnej regulacji oraz ewentualne sformułowanie wniosków *de lege ferenda* w odniesieniu do tej instytucji.

Uzasadnienie orzeczenia, którego sporządzenie przez sąd jest co do zasady podstawą do przygotowania przez stronę środka zaskarżenia, ma wysokie wymagania formalne co do swojej konstrukcji i treści (jego treść w stosunku do wyroków normuje przepis art. 327(1) k.p.c.). Jego celem jest umożliwienie, by sąd II instancji w razie zaskarżenia orzeczenia był w stanie przeprowadzić kontrolę instancyjną. Braki w treści uzasadnienia co do zasady mogą być uznane za naruszenie przez sąd I instancji przepisów procedury. W wyjątkowych sytuacjach (takich jak brak ustaleń faktycznych odnoszących się do przyjętej w orzeczeniu podstawy prawnej) braki te mogą zostać uznane za naruszenie prawa materialnego poprzez jego niewłaściwe zastosowanie² bądź też za nierozpoznanie istoty sprawy uzasadniające uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania³.

Zasadnicze powody rozstrzygnięcia natomiast cechuje o wiele mniejszy poziom formalizmu, a ustawodawca w sposób jednoznaczny nie określił, co powinny one zawierać. Ich celem jest wyjaśnienie stronom przez sąd, jakiego rodzaju przyczyny spowodowały wydanie przez sąd orzeczenia określonej treści, i przekonanie strony do słuszności decyzji podjętej przez sąd. W tym celu szczególnie w przypadku stron, które nie są zastępowane przez profesjonalnego pełnomocnika, zasadnicze powody rozstrzygnięcia mogą być sformułowane w sposób prosty, pozbawiony sformułowań typowych dla języka prawniczego, tak by jak najpełniej mogły zostać zrozumiane przez uczestników postępowania⁴. Pamiętać należy, że uprawnienie do podania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia nie jest obowiązkiem nałożonym na sąd, a jedynie możliwością daną składowi orzekającemu przez ustawodawcę w zakresie wskazania argumentów przemawiających za wydaniem orzeczenia określonej treści⁵.

Z punktu widzenia przebiegu procesu, zasadnicze powody rozstrzygnięcia należy rozumieć jako element procesu orzekania. Są one immanentnie związane z orzekaniem rozumianym jako rozstrzyganie przez skład orzekający sposób władczy kwestii podlegających rozpoznaniu w postępowaniu cywilnym. Świadczy o tym przede wszystkim fakt, że narada poprzedzająca wydanie wyroku zgodnie z przepisem

¹ Ustawa z dnia 04.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469).

² Wyrok SN z dnia 05.09.2012 r. IV CSK 76/12.

³ Por. Wyrok SN z dnia 26.07.2007 r. V CSK 115/07.

⁴ Por. J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1 i 2, red. T. Zembrzusi, Komentarz do art. 326 k.p.c. nb. 14, WKP 2020/Lex (El.).

⁵ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy VIII kadencji, Nr 3137, s. 176) <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/166CC-C44490F3965C1258384003CD40A/%24File/3137-uzas.pdf> (dostęp: 16.08.2021).

art. 324 par. 1 k.p.c. obejmuje swoim zakresem również dyskusję i głosowanie nad zasadniczymi powodami rozstrzygnięcia⁶. W przypadku jednoosobowego sądu orzekającego zasadnicze powody rozstrzygnięcia powinny powstać u sędziego w przerwie po zamknięciu rozprawy, a przed ogłoszeniem orzeczenia.

Tym niemniej przepisy nie przewidują możliwości zgłoszenia przez członka sądu orzekającego zdania odrębnego w zakresie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia, choć w doktrynie można znaleźć głosy o możliwości złożenia *votum separatum* w tymże zakresie⁷. Pogląd o dopuszczalności złożenia takiego zastrzeżenia nie wydaje się jednak słuszny z uwagi na brzmienie przepisu art. 324 par. 2 k.p.c. Przepis ten wymusza uzasadnienie na piśmie złożonego zdania odrębnego przed podpisaniem uzasadnienia orzeczenia. W takiej sytuacji doszłoby do sporządzenia pisemnego uzasadnienia zasadniczych powodów rozstrzygnięcia. W obecnym stanie prawnym, przyznającym zasadniczym powodom rozstrzygnięcia przede wszystkim funkcję informacyjną dla stron, takie rozwiązanie byłoby pozbawione jakiegokolwiek sensu. Ponadto przepisy Kodeksu postępowania cywilnego (w przeciwieństwie do przepisów procedury karnej – art. 114 par. 2 k.p.k.) nie przewidują możliwości zgłoszenia zdania odrębnego do samego uzasadnienia orzeczenia.

Ponadto zasadnicze powody rozstrzygnięcia pełnią rolę akcesoryjną do samego orzeczenia (tj. tenoru wyroku lub postanowienia), co oznacza, że nie funkcjonują jako samodzielna czynność procesowa. Muszą one zostać przedstawione zawsze wraz z wydanym orzeczeniem i nie jest możliwe ich wygłoszenie lub sporządzenie w późniejszym czasie.

ZASADNICZE POWODY ROZSTRZYgniĘCIA PRZY WYROKACH

Instytucja zasadniczych powodów rozstrzygnięcia w odniesieniu do wyroków znana jest obowiązującemu Kodeksowi postępowania cywilnego od chwili jego uchwalenia (w praktyce sądowej często była i jest nazywana „ustnymi motywami”). Jest ona obligatoryjną czynnością sądu, który winien jej dokonać bezpośrednio po odczytaniu sentencji wyroku, jeżeli nie zdecydował się na wygłoszenie uzasadnienia ustnego.

Jedynymi sytuacjami, w której można odstąpić od ich podania, jest sytuacja rozpoznania sprawy przy drzwiach zamkniętych lub niestawienie się na ogłoszenie wyroku nikogo (w tym publiczności) zgodnie z przepisami art. 326 par. 3 i 4 k.p.c. – w tym drugim przypadku zasygnalizować należy wątpliwości co do konstytucyjności tego przepisu⁸. Nie są one jednak zasadne z uwagi na to, że nie sposób uznać za naruszoną

⁶ H. Pietrkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, rozdział XVIII, podrozdział 2.1.1., LEX/El.

⁷ A. Łazarska, *Sędziowskie kierownictwo postępowaniem cywilnym przed sądem pierwszej instancji*, cz. 2, rozdział VI.1, LEX/El.

⁸ A. Zalesińska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, Komentarz do art. 326, nb. 3, Legalis/El.; K. Markiewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, red. A. Marciniak, Komentarz. Art. 205(1)-424(12) 2019, Komentarz do art. 326 k.p.c., nb. II.3, Legalis/El.

konstytucyjną normę nakazującą publiczne ogłoszenie wyroku w sytuacji, w której umożliwia się odstąpienie od jego ogłoszenia w przypadku braku obecności kogokolwiek na sali rozpraw poza składem orzekającym i protokolantem⁹. W tych przypadkach rozstrzygnięcie w tym przedmiocie należy do przewodniczącego lub sędziego sprawozdawcy.

Pogląd o tym, że nie jest konieczne wygłaszanie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia na posiedzeniu jawnym w sytuacji ogłoszenia wyroku w razie nieobecności stron i innych osób na sali rozpraw, nie zasługuje w świetle ww. przepisów na aprobatę¹⁰. Tym niemniej, należy mieć na względzie, że formułowany był on przed nowelizacją k.p.c., która weszła w życie 07.11.2019 r. i wprowadziła ww. przepis art. 326 par. 4 k.p.c. umożliwiający wydanie wyroku bez konieczności jego ogłoszenia do tzw. „pustej sali”. Decyzja w przypadku składu orzekającego innego niż jednoosobowy, o tym, czy zasadnicze powody rozstrzygnięcia wygłosi przewodniczący, czy też sędzia sprawozdawca, powinna zostać podjęta podczas narady nad wyrokiem¹¹. Nie są one częścią wyroku, o czym świadczy redakcja przepisu art. 326 par. 3 zd. 2 k.p.c. wskazująca, że podanie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia następuje po ogłoszeniu wyroku.

ZASADNICZE POWODY ROZSTRZYgniĘCIA PRZY POSTANOWIENIACH

Instytucja zasadniczych powodów rozstrzygnięcia w odniesieniu postanowień została wprowadzona do polskiej procedury cywilnej dnia 7 listopada 2019 r. na podstawie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹² w przepisie art. 357 par. 5 k.p.c. Ich celem było m.in. przyspieszenie i usprawnienie pracy sądów¹³, a także zwiększenie elastyczności przepisów procedury w tymże zakresie¹⁴. Było to konsekwencją zmian w zakresie zasad uzasadniania postanowień. Ustawodawca postanowił odejść od tego, że umotywowaniu podlegają wyłącznie postanowienia, na które przysługuje środek zaskarżenia, a także od tego, że w przypadku zaskarżalnego postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym sąd z urzędu sporządza jego uzasadnienie.

Regulacje wprowadzone nowelą można w skrócie opisać w następujący sposób: każde postanowienie może zostać umotywowane przez sąd za pomocą zasadniczych

⁹ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy VIII kadencji, Nr 3137, s. 69–70), <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/166CC-C44490F3965C1258384003CD40A/%24File/3137-uzas.pdf> (dostęp: 16.08.2021).

¹⁰ B. Bładowski, *Metodyka pracy sędziego cywilisty*, Warszawa 2013, s. 221.

¹¹ H. Pietrkowski, *op. cit.*, rozdział XVIII, podrozdział 2.1.3.

¹² Dz.U. z 2019 r., poz. 1469.

¹³ A. Góra-Błaszczykowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t.1, red. A. Góra-Błaszczykowska, Komentarz do art. 1-424(12), wyd. III, Komentarz do art. 357 k.p.c. nb. 18, Legalis/El.

¹⁴ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy VIII kadencji, Nr 3137, s. 176, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/166CC-C44490F3965C1258384003CD40A/%24File/3137-uzas.pdf> (dostęp: 16.08.2021).

powodów rozstrzygnięcia, natomiast uzasadnienie może zostać sporządzone przez sąd jedynie w odniesieniu do postanowień zaskarżalnych, a strona zobowiązana jest do złożenia wniosku o jego sporządzenie i doręczenie we właściwym terminie. Zasada ta jest wypadkową motywacji ustawodawcy, który wskazał w uzasadnieniu projektu nowelizacji, że z punktu widzenia sprawności postępowania wysiłek poświęcony na sporządzenie uzasadnienia postanowienia okazuje się celowy tylko wtedy, gdy zostanie użyty do jego zaskarżenia, natomiast w przypadku tej liczby postanowień, które zaskarżone nie zostaną, zostaje zmarnowany¹⁵.

Zwrócić należy również uwagę na to, że ustawodawca dopuszcza formułowanie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia przy wszystkich postanowieniach, nie dokonując w tym zakresie żadnych ograniczeń¹⁶. Jedną z motywacji do wprowadzenia zmian była chęć umożliwienia umotywowania swojej decyzji przez sąd w przypadkach, w których samo orzeczenie nie jest zaskarżalne¹⁷. W konsekwencji możliwe jest ich podawanie zarówno przy postanowieniach wydawanych na posiedzeniach jawnych, jak i niejawnych¹⁸. Do instytucji tej należy stosować te same sposoby rozumowania i wykładni, które zostały sformułowane przed jej wprowadzeniem w stosunku do jej ustnego odpowiednika uregulowanego w przepisie art. 326 par. 3 k.p.c., gdyż są one w swej istocie tożsame ze sobą. Najbardziej znaczącą różnicą jest to, że w przypadku zasadniczych powodów rozstrzygnięcia, o których stanowi przepis art. 357 par. 4 k.p.c., zawsze są one utrwalone, ponieważ mają formę pisemną, natomiast w przypadku zasadniczych powodów rozstrzygnięcia, o których stanowi przepis art. 326 par. 3 k.p.c., brak jest w aktach sprawy ich treści, w razie gdy przebiegu posiedzenia nie jest utrwalany za pomocą urzędnika rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, gdyż nie są one protokołowane. Podobnie jak w przypadku wyroków, zasadnicze powody rozstrzygnięcia nie są częścią postanowienia, gdyż zgodnie z treścią przepisu art. 357 par. 5 k.p.c. sąd może je wskazać przy postanowieniu.

Wspomnieć należy, że przy zastosowaniu przepisu art. 362 k.p.c. jest możliwe formułowanie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia w odniesieniu do zarządzeń przewodniczącego.

ZASADNICZE POWODY ROZSTRZYgniĘCIA A UZASADNIENIE

Zasadnicze powody rozstrzygnięcia należy w sposób zdecydowany rozróżniać od uzasadnienia. Nie są one odmienną postacią uzasadnienia czy też jego skróconą

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Wyjątek stanowią jednakże m.in. zaskarżalne postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu egzekucyjnym, które zgodnie z przepisem art. 766(1) par. 1 k.p.c. co do zasady sąd uzasadnia z urzędu.

¹⁷ Por. J. Jagieła, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1 i 2, red. T. Zembrzuski, Komentarz do art. 357, Nb. 9, LEX/EL.

¹⁸ *Ibidem*.

wersją¹⁹. Znaleźć można poglądy przeciwne, wskazujące na to, że zasadnicze powody rozstrzygnięcia stanowią szczególną²⁰, słabszą²¹ formę uzasadnienia czy też jego skróconą wersję²², jednakże wynikają one z braku rozróżnienia czynności faktycznej sądu polegającej na motywowaniu orzeczenia (co ma miejsce w zasadniczych powodach rozstrzygnięcia i w uzasadnieniu) oraz uzasadnienia jako czynności procesowej sądu.

Różni je przede wszystkim charakter: zasadnicze powody rozstrzygnięcia są czynnością akcesoryjną do orzeczenia, a uzasadnienie – choć ściśle z nim związane – ma swoją samodzielną pozycję. Inna jest również ich funkcja. W przypadku zasadniczych powodów rozstrzygnięcia działania sądu powinny być nakierowane na jak najskuteczniejsze wyjaśnienie stronom przyczyn, które spowodowały wydanie orzeczenia o określonej treści, a sąd nie powinien być skrzepowany rygorami języka prawniczego. Ich nadrzędnym celem jest przekonanie stron o słuszności wydanego przez sąd rozstrzygnięcia. Ustawodawca podkreśla, że przesłanką wskazania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia przez sąd powinno być jego przekonanie, że dzięki nim usprawni się postępowanie. Tym samym, dzięki nim powinno dojść do przekonania stron postępowania o motywacji sądu oraz o słuszności podjętej przez niego decyzji, co doprowadzi do odstąpienia od złożenia wniosku o uzasadnienie orzeczenia, a następnie jego zaskarżenia²³. Powinny być one zatem dostosowane do adresata i przy ich formułowaniu sąd powinien mieć na względzie, czy strony postępowania są zastępowane przez profesjonalnych pełnomocników, czy też występują samodzielnie. Język i sformułowania używane podczas wygłaszania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia powinny odpowiadać w jak największym stopniu tym, które używane są na co dzień przez strony postępowania. Postuluje się w tym celu odejście od stosowania paremii łacińskich²⁴.

Zadaniem sądu poza rozstrzygnięciem sporu jest również wyjaśnienie przyczyn wydania rozstrzygnięcia w taki sposób, by osoby najżywiej zainteresowane orzeczeniem sądu, tj. strony, zrozumiały, dlaczego sąd podjął decyzję określonej treści i jakie konsekwencje będzie ona miała dla ich sytuacji. Taki sposób rozumienia funkcji zasadniczych powodów rozstrzygnięcia realizuje zawarte w przepisie art. 45 Konstytucji prawo do sądu, art. 9 k.p.c. zasadę jawności postępowania, a także jest elementem roli sędziego w postępowaniu, który oprócz wydania sprawiedliwego orzeczenia

¹⁹ Por. W. Grajdura, *Regulacja prawna orzeczeń sądowych w świetle nowelizacji KPC dokonanej ustawą z 4.7.2019 r.*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 21, Legalis/EL.

²⁰ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, *Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Erciński, wyd. V, Komentarz do art. 326 k.p.c., nb. 11, LEX/EL.

²¹ K. Markiewicz, *op. cit.*

²² A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz 2019*, wyd. X, Komentarz do art. 357 k.p.c., nb. 7, Legalis/EL., A. Gałas, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1 i 2, red. T. Szancilo, Komentarz do art. 1–1217, Komentarz do art. 357 k.p.c. nb. III.2, Legalis/EL.

²³ Por. W. Grajdura, *op. cit.*

²⁴ B. Bładowski, *Metodyka pracy sędziego cywilisty*, Warszawa 2013, s. 221.

powinien przekonać stron, że jego rozstrzygnięcie jest słuszne²⁵. Ponadto, z uwagi na to, że dostęp do akt sprawy mają co do zasady jedynie strony postępowania, zasadnicze powody rozstrzygnięcia wygłaszane na posiedzeniu jawnym są jedyną możliwością dla sądu, aby przekonać publiczność znajdującą się na sali rozpraw (lub opinię publiczną w sytuacji obecności przedstawicieli mediów na posiedzeniu) o słuszności podjętej decyzji. Zasadnicze powody rozstrzygnięcia nie powinny też zawierać rozbudowanych rozważań odnoszących się do dorobku piśmiennictwa lub judykatury w przedmiocie danego rozstrzygnięcia²⁶. Wyjątkiem powinna być sytuacja, w której podczas wygłaszania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia jedynymi obecnymi na sali rozpraw są profesjonalni pełnomocnicy i strony posiadające wykształcenie prawnicze, a rozstrzygnięcie sądu w zakresie wykładni przepisów prawa miało wpływ na treść wydanego orzeczenia.

Sam ustawodawca nie nałożył na sąd jakichkolwiek wymagań w zakresie treści zasadniczych powodów rozstrzygnięcia, całkowicie deformalizując tę czynność. Należy stanąć na stanowisku, że do sądu wydającego orzeczenie należy dobrać takiego rodzaju argumentów, jakie pozwolą stronom postępowania na uznanie słuszności zapadłego rozstrzygnięcia. Niezbędnym minimum treści, jakie powinno zostać zawarte, jest wskazanie przepisu, na którym oparł się sąd, podejmując decyzję. Wskazuje się w doktrynie, że powinny one omawiać zagadnienia które były najbardziej sporne, i te, które przesądziły o rozstrzygnięciu sprawy, a więc odzwierciedlające wynik narady nad wyrokiem²⁷. Przy ustalaniu treści zasadniczych powodów rozstrzygnięcia sąd powinien mieć na względzie to, czy w sprawie osią sporu były fakty lub ocena dowodów przedłożonych i przeprowadzonych w toku postępowania, czy też ocena stanu faktycznego z punktu widzenia przepisów prawa i ich wykładni, a następnie dostosować ich treść²⁸. Ubocznym skutkiem podania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia może być umożliwienie poznania toku myślenia sądu I instancji przez sąd II instancji, rozpoznającego na wniosek skarżącej strony zgodnie z przepisem art. 380 k.p.c. w ramach postępowania apelacyjnego postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy²⁹.

Uzasadnienie natomiast cechować się powinno o wiele wyższym poziomem formalizmu oraz fachowości. Jego zadaniem jest przedstawienie – przy poszanowaniu zasad logiki oraz prawniczych kanonów interpretacyjnych ustalonych przez sąd faktów – oraz wyjaśnienie, jakie przepisy prawa i w jaki sposób zostały zastosowane

²⁵ A. Łazarska, *Sędziowskie kierownictwo postępowaniem cywilnym przed sądem pierwszej instancji*, cz. 2, rozdział VI.1, LEX/El.

²⁶ Podobnie T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, rozdział III.X.4, Warszawa 2013, LEX/El.

²⁷ H. Pietrkowski, *op. cit.*, rozdział XVIII Podrozdział 2.1.3., LEX/El.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ I. Kunicki, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, red. A. Marciniak, Komentarz. Art. 205(1)-424(12), 2019, Komentarz do art. 357 k.p.c., nb. E.3, Legalis/El.

przez sąd w procesie subsumcji. Dlatego też uzasadnienie orzeczenia nie zawsze może być zredagowane w sposób przystępny dla strony nieposiadającej prawniczego wykształcenia, gdyż do jego zrozumienia konieczna jest m.in. wiedza co do znaczeń, jakie przepisy prawa przyznają określonym terminom. Uzasadnienie powinno mieć jednolitą i przemyślaną kompozycję i nie może być skomponowane spontanicznie, według jakiegoś luźnego toku skojarzeń faktów i kwestii prawnych³⁰. W swym układzie musi krok po kroku wyjaśniać tok rozumowania sądu, który leżał u przyczyn wydania orzeczenia określonej treści. Co do zasady, poprawność sporządzenia uzasadnienia jest oceniana przez sąd odwoławczy, który dokonuje kontroli instancyjnej orzeczenia w wyniku jego zaskarżenia. Tym samym często uzasadnienie orzeczenia zawiera analizę zagadnień prawnych dotyczących przedmiotu rozstrzygnięcia i odwołuje się do poglądów wyrażanych w tym przedmiocie przez przedstawicieli doktryny lub inne składy orzekające.

W sposób zdecydowany należy stwierdzić, że zasadnicze powody rozstrzygnięcia – jakkolwiek dotyczą kwestii faktycznych i prawnych stanowiących podstawę wydania orzeczenia określonej treści – nie pozbawiają strony prawa do żądania sporządzenia i doręczenia mu orzeczenia wraz z uzasadnieniem³¹. Co więcej, przepisy k.p.c. – wbrew odmiennemu pogładowi³² – nie pozwalają na skuteczne wniesienie środka odwoławczego od orzeczenia, przy którym podano zasadnicze powody rozstrzygnięcia, gdyż nie zastępują one uzasadnienia. Przesłanką rozpoczęcia biegu terminu do wywiedzenia apelacji (w myśl przepisu art. 369 par. 1 k.p.c.) i zażalenia (zgodnie z przepisem art. 394 par. 2 k.p.c.) jest uprzednie doręczenie stronie – odpowiednio – wyroku lub postanowienia wraz z uzasadnieniem³³. Taki schemat postępowania był celem ustawodawcy, którego zamiarem było uznanie za konieczną przesłankę zaskarżenia złożenie wniosku o uzasadnienie, a następnie jego sporządzenie przez skład orzekający i doręczenie go wraz z orzeczeniem³⁴. W konsekwencji wniesienia środka odwoławczego w sytuacji, w której wraz z orzeczeniem zostały podane zasadnicze powody rozstrzygnięcia, skutkować będzie jego odrzuceniem jako niedopuszczalnego³⁵.

³⁰ Por. K. Piasecki, *Wyroki sądów pierwszej instancji, sądów apelacyjnych oraz Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych, handlowych i gospodarczych*, cz. 1, rozdział 8, Kraków 2007, LEX/El.

³¹ W. Grajdura, *op. cit.*

³² A. Gałas, *op. cit.*

³³ Por. Uchwała SN z dnia 02.07.2021 r., III CZP 38/20.

³⁴ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy VIII kadencji, Nr 3137, s. 72), <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/166CC-C44490F3965C1258384003CD40A/%24File/3137-uzas.pdf> (dostęp: 16.08.2021).

³⁵ Pod. Postanowienie SO w Suwałkach z dnia 18.02.2020 r., I Cz 36/20, LEX/El.

ZWIĄZANIE ZASADNICZYMI POWODAMI ROZSTRZYgniĘCIA

Zasadnicze powody rozstrzygnięcia powinny być kanwą dla składu orzekającego w razie złożenia przez stronę wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia. Jak wskazał w jednym ze swoich orzeczeń Sąd Najwyższy³⁶, uzasadnienie wyroku sporządzone na piśmie nie powinno znacząco odbiegać od uzasadnienia ustnego przedstawiającego zasadnicze powody rozstrzygnięcia, jeśli chodzi o ustalone fakty, ocenę materiału dowodowego oraz argumentację prawną. Pogląd ten zachowuje trafność również w odniesieniu do pisemnych zasadniczych powodów rozstrzygnięcia.

Tym niemniej powszechnie przyjmowany³⁷ jest brak ustawowego związania sądu treścią wygłoszonych lub spisanych zasadniczych powodów rozstrzygnięcia. Co więcej, uznaje się, że argumentacja zawarta w pisemnym uzasadnieniu może odbiegać od motywów podanych przy ogłoszeniu wyroku³⁸. Obecne są również poglądy, iż zasadnicze powody rozstrzygnięcia mają jedynie znaczenie archiwalne jako niewiążąca czynność procesowa dokonana przez sąd po ogłoszeniu orzeczenia³⁹. W konsekwencji nie może być skutecznie postawiony w środku odwoławczym zarzut rozbieżności treści uzasadnienia orzeczenia z zasadniczymi powodami rozstrzygnięcia, gdyż rozbieżność ta nie miała wpływu na treść zapadłego rozstrzygnięcia⁴⁰. Wynika to z brzmienia przepisu art. 332 par. 1 k.p.c., w myśl którego sąd jest związany wydanym wyrokiem od chwili jego ogłoszenia, a wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym wiąże sąd od chwili podpisania sentencji. W odniesieniu do postanowień przepis art. 358 k.p.c. stanowi, że postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym wiąże sąd od chwili, w której zostało podpisane, wraz z uzasadnieniem, jeżeli zaś sąd postanowienia nie uzasadnia, od chwili podpisania sentencji.

Taka treść przepisów ma przesądzać o niewiążącym charakterze zasadniczych powodów rozstrzygnięcia, których treść w konsekwencji nie jest prawnie relewantna⁴¹, a zasięg obowiązywania skuteczności orzeczenia i jego wykładnia nie są uzależnione od treści zasadniczych powodów rozstrzygnięcia⁴². W przywoływanym wcześniej orzeczeniu Sąd Najwyższy stwierdził, że po odczytaniu sentencji wyroku sąd związany jest – od chwili jego ogłoszenia – wydanym wyrokiem, a nie poglądem przewodniczącego lub sędziego sprawozdawcy wyrażonym w czasie ustnego przedstawiania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia⁴³. Taka sytuacja osłabia w znaczący sposób doniosłość tej formy motywowania orzeczeń sądowych, ponieważ z jednej strony nie wymusza na sędzię tego, by przystępując do przygotowywania zasadniczych

³⁶ Wyrok SN z dnia 17.04.2009 r., I UK 333/08.

³⁷ Por. J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych...*

³⁸ Wyrok SA w Krakowie, z dnia 17.12.2013 r., sygn. akt I ACa 1298/13.

³⁹ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz...*

⁴⁰ Wyrok SA w Krakowie, z dnia 17.12.2013 r., sygn. akt I ACa 1298/13.

⁴¹ K. Piasecki, *op. cit.*

⁴² Por. Postanowienie SN z dnia 18.09.1974 r., sygn. akt II PZ 43/73.

⁴³ Wyrok SN z dnia 17.04.2009 r., sygn. akt I UK 333/08.

powodów rozstrzygnięcia, zajął jednoznaczne stanowisko w odniesieniu do kwestii faktycznych i prawnych relewantnych z punktu widzenia wydanego orzeczenia i oceniając je w zwięzły sposób, przedstawił swój sposób rozumowania, z drugiej zaś strony strona nie może być pewna, czy argumentacja sądu wyrażona w zasadniczych powodach rozstrzygnięcia zostanie powielona w uzasadnieniu orzeczenia. Wpłynąć to może na to, że strona niezadowolona z treści wydanego orzeczenia nie poprzestanie jedynie na analizie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia i złoży wniosek o sporządzenia uzasadnienia po to, by w sposób jednoznaczny i pełny poznać tok rozumowania sądu.

W celu zachowania spójności zasadniczych powodów rozstrzygnięcia z uzasadnieniem oraz po to, by zwiększyć zaufanie stron do sądu, należy postulować wprowadzenie *de lege ferenda* związania sądu treścią zasadniczych powodów rozstrzygnięcia przy sporządzaniu jego pisemnego uzasadnienia, gdyż wynikający z obecnego brzmienia przepisów jedynie postulat zgodności zasadniczych powodów rozstrzygnięcia z uzasadnieniem⁴⁴ nie jest wystarczający z punktu widzenia gwarancji procesowych stron. Taka zmiana byłaby zgodna z poglądem, iż uzasadnienie orzeczenia, jako intelektualne i prawne podłoże decyzji sądowej, istnieje już w chwili jej podejmowania, a następnie – przez wygłoszenie i spisanie – podlega ujawnieniu i formalnoprawnej materializacji, stając się w ten sposób samoistnym aktem jurysdykcyjnym⁴⁵. Jest to konsekwencja przyjęcia, że uzasadnienie orzeczenia odwzorowuje jedynie tok myślenia sądu, który miał miejsce podczas narady nad wyrokiem⁴⁶. Spójność treści wyroku, zasadniczych powodów rozstrzygnięcia i uzasadnienia pozwoliłaby również na zwiększenie zaufania do sądu oraz wzrost znaczenia zasadniczych powodów rozstrzygnięcia.

FORMUŁOWANIE ZASADNICZYCH POWODÓW ROZSTRZYgniĘCIA

Przed ww. nowelizacją można było spotkać się przy wydawanych na posiedzeniu niejawnym postanowieniach i zarządzeniach niepodlegających zaskarżeniu (a w konsekwencji zgodnie z wówczas obowiązującymi przepisami k.p.c. niewymagającymi sporządzenia uzasadnienia) z praktyką dodawania po sentencji postanowienia lub zarządzenia łączników (przeważnie „albowiem” albo „ponieważ”), a następnie zwięzłego podania argumentów stanowiących przyczynę jego wydania. Przy postanowieniach wydawanych na posiedzeniach jawnych czasami postanowienia i zarządzenia były zwięzłe motywowane ustnie przez przewodniczącego (w protokole posiedzenia nie odnotowywano tej argumentacji lub przytaczano ją zwięzłe przy wykorzystaniu ww. łączników).

⁴⁴ Wyrok SA w Krakowie, z dnia 17.12.2013 r., sygn. akt I ACa 1298/13.

⁴⁵ Postanowienie SN z dnia 22.05.2013 r., sygn. akt III CSK 293/12.

⁴⁶ Uchwała 7 sędziów SN z dnia 24.05.2012 r., sygn. akt III CZP 77/11, Wyrok SN z dnia 06.02.2014 r., sygn. akt I CSK 219/13.

Powyższe praktyki nie były jednak sankcjonowane przez przepisy proceduralne (a wręcz naruszały przepis art. 325 k.p.c. w zw. z art. 361 lub 362 k.p.c. zgodnie z ich brzemieniem przed ww. nowelizacją). Takie działanie wynikało z potrzeby wyjaśnienia przyczyn wydanego rozstrzygnięcia przez sąd lub przewodniczącego stronom postępowania.

Przed nowelizacją z listopada 2019 r. obecny był pogląd o dopuszczalności stosowania przepisu art. 326 par. 3 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. i wygłaszaniu zasadniczych powodów rozstrzygnięcia w przypadku postanowień zaskarżalnych wydawanych na posiedzeniu jawnym⁴⁷. Nie był słuszny z uwagi na to, że przepis art. 326 par. 3 k.p.c. dotyczy jedynie wyroków i nie powinien być stosowany odpowiednio do postanowień (poza postanowieniami merytorycznymi wydawanymi w postępowaniu nieprocesowym). Potwierdza to konstrukcja przepisu wskazująca na to, że przewodniczący lub sędzia sprawozdawca dokonuje wyboru (na podstawie wyników narady) co do tego, czy wygłosić zasadnicze powody rozstrzygnięcia, czy też ustne uzasadnienia. Nie jest natomiast kwestionowane w praktyce i w piśmiennictwie, że przepisy proceduralne nie dopuszczają wygłoszenia ustnego uzasadniania postanowień na tej podstawie. Ponadto, gdyby ten przepis pozwalał na jego stosowanie odpowiednio do postanowień, ustawodawca przy wprowadzaniu przepisu art. 357 par. 5 k.p.c. w ramach nowelizacji z 07.11.2019 r. wskazałby, że dotyczy on postanowień wydawanych na posiedzeniu niejawnym (gdyż do postanowień wydawanych na posiedzeniu jawnym zastosowanie miałyby przepis art. 326 par. 3 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c.)⁴⁸. Z tych względów przepisu art. 326 par. 3 k.p.c. nie można stosować odpowiednio do postanowień.

W praktyce po 07.11.2019 r. pojawił się problem, w jaki sposób formułować zasadnicze powody rozstrzygnięcia przy postanowieniu. Można by je podawać we wskazany już sposób, tj. w samej sentencji postanowienia po łączniku, co jednak nie byłoby zgodnie z treścią przepisu art. 357 par. 5 k.p.c. nakazującego wskazywać zasadnicze powody rozstrzygnięcia „przy” postanowienia, a nie „w” nim – co miałyby miejsce, gdyby umieszczać je w sentencji. Z podobnej przyczyny (tj. konieczności znajdowania się „przy” postanowieniu), a także przez wzgląd na to, że zasadnicze powody rozstrzygnięcia nie stanowią odrębnej czynności procesowej, nie powinny być one formułowane odrębnie od samego postanowienia. W przypadku posiedzeń jawnych nie powinny one być wygłaszane po przejściu przez sąd do wykonywania innych czynności lub na innym terminie rozprawy, a w przypadku posiedzeń niejawnych nie powinny być one formułowane na odrębnej stronie akt.

⁴⁷ A. Góra-Błaszczkowska, *op. cit.*; M. Zalisko, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, red. J. Goła-czyński, D. Szostek, Komentarz do art. 357, nb. 1, Legalis/EL; I. Kunicki, *op. cit.*

⁴⁸ Kwestia ta nie została wskazana zarówno w treści przepisów, jak i w uzasadnieniu projektu.

Dlatego też prawidłowy sposób formułowania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia powinien przebiegać następująco.

W przypadku posiedzeń jawnych po ogłoszeniu sentencji postanowienia sąd powinien wskazać, że zostaną podane zasadnicze powody rozstrzygnięcia, wygłosić je i pouczyć o możliwości złożenia wniosku o uzasadnienie i ewentualnie o możliwości zaskarżenia orzeczenia w razie występowania w sprawie strony niezastępowanej przez profesjonalnego pełnomocnika. Odmienny pogląd, wskazujący na konieczność pisemnego przedstawienia zasadniczych powodów rozstrzygnięcia postanowień wydawanych na posiedzeniach jawnych, jawi się jako nadmierny formalizm⁴⁹.

O ile w przypadku postanowień zaskarżalnych jest wymagane sporządzenie ich przez skład orzekający w formie pełnej (tj. poprzez spisanie sentencji orzeczenia), to w przypadku postanowień niezaskarżalnych, zgodnie z przepisem art. 356 k.p.c. wpisuje się je do protokołu bez spisywania odrębnej sentencji. Tym samym doszłoby do nadmiernego rozbudowywania treści protokołu, podczas gdy zasadą w postępowaniu cywilnym jest sporządzanie protokołu za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, a protokół sporządzony pisemnie jest jedynie streszczeniem czynności mających miejsce w trakcie posiedzenia. Ponadto przepis art. 158 par. 1 k.p.c. jednoznacznie stanowi, że jeżeli sporządzenie odrębnej sentencji orzeczenia nie jest wymagane, wystarczy zamieszczenie w protokole treści samego rozstrzygnięcia (strony mają však prawo do uzyskania nagrania z posiedzenia jawnego). Zasadnicze powody rozstrzygnięcia z całą pewnością nie są rozstrzygnięciem, także nie powinny być umieszczane w treści pisemnego protokołu. Również z punktu widzenia celowości, skoro istotą sporządzenia przez sąd zasadniczych powodów rozstrzygnięcia jest przekonanie strony o słuszności orzeczenia, to powinno się ten cel osiągnąć ustnie podczas ich wygłaszania. Ponadto nie jest kwestionowana stosowana powszechnie praktyka niezamieszczania w jakiegokolwiek formie w aktach sprawy treści zasadniczych powodów rozstrzygnięcia wygłaszanych przy wydawaniu wyroku⁵⁰. Odmierna praktyka w przypadku postanowień, które z założenia mają charakter jedynie incydentalny dla postępowania, nie miałyby logicznego wytłumaczenia.

Natomiast w przypadku posiedzeń niejawnych, po rubrum i tenorze sentencji postanowienia powinno znaleźć się w kolejnym wersie oznaczenie „zasadnicze powody rozstrzygnięcia”, a następnie ich treść. W zarządzeniu pod postanowieniem, przewodniczący powinien pouczyć o możliwości złożenia wniosku o uzasadnienie i ewentualnie o możliwości zaskarżenia orzeczenia w razie występowania w sprawie strony niezastępowanej przez profesjonalnego pełnomocnika⁵¹.

⁴⁹ Por. J. Jagiela, *op. cit.*; I. Kunicki, *op. cit.*

⁵⁰ J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz...*

⁵¹ Odmienne: A. Gałas, *op. cit.*

W ocenie autora artykułu nie jest konieczne złożenie przez sąd odrębnego podpisu zarówno pod samą sentencją orzeczenia, jak i pod zasadniczymi powodami rozstrzygnięcia (w przypadku postanowień wydawanych z uzasadnieniem dominuje pogląd o konieczności składania podpisów zarówno pod sentencją jak i pod uzasadnieniem⁵², choć istnieje również pogląd o tym, że podpis na końcu dokumentu wystarcza, gdyż obejmuje on cały dokument⁵³). Prawidłową praktyką przy wydaniu postanowienia wraz z podaniem zasadniczych powodów rozstrzygnięcia powinno być złożenie jednego podpisu na końcu dokumentu. Należy wyraźnie zaznaczyć, że zasadnicze powody rozstrzygnięcia nie są uzasadnieniem (Sąd Najwyższy w orzecznictwie odnoszącym się do przepisów k.p.c. po nowelizacji z 7.11.2019 r. wyraźnie odróżnia je od siebie)⁵⁴ i nie stanowią odrębnej czynności procesowej⁵⁵, a jedynie uzupełniają wydawane orzeczenie o element argumentacyjny (z przepisu art. 357 par. 5 k.p.c. wynika, że sąd może wskazać zasadnicze powody rozstrzygnięcia „przy” postanowieniu, co implikuje brak możliwości sporządzenia ich później niż w chwili jego wydania). Podanie przez sąd zasadniczych powodów rozstrzygnięcia nie ma zarówno wpływu na dopuszczalność⁵⁶ (dopuszczalność zaskarżania zażaleniem postanowień reguluje przepis art. 394 par. 1 k.p.c i art. 394(1a) par. 1 k.p.c. określający rodzaje postanowień podlegających zażaleniu oraz przepisy art. 357 par. 1 i 2(1) określające możliwość uzasadniania przez sąd na wiosek strony wyłącznie postanowień zaskarżalnych) oraz termin zaskarżenia postanowienia⁵⁷ (zgodnie z przepisem art. 394 par. 2 zd. 1 k.p.c. tygodniowy termin do wniesienia zażalenia jest liczony od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem).

ZAKOŃCZENIE

Po ponad trzech latach od wejścia w życie nowelizacji procedury cywilnej w listopadzie 2019 r. można przystąpić do oceny słuszności zmian w przepisach dotyczących zasadniczych powodów rozstrzygnięcia, jakie zostały wówczas wprowadzone. Z punktu widzenia sądów zmiany te należy w sposób jednoznaczny ocenić pozytywnie, gdyż pozwoliły na zwiększenie elastyczności postępowania przez sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych poprzez wskazywanie argumentacji przemawiającej za podjętą decyzją wtedy, kiedy jest to potrzebne. Również z punktu widzenia stron postępowania oraz profesjonalnych pełnomocników, po początkowych problemach z identyfikacją znaczenia procesowego zasadniczych powodów

⁵² Por. Uchwała SN z dnia 13.03.2002 r., sygn. akt III CZP 12/02.

⁵³ I. Kunicki, *op. cit.*

⁵⁴ Por. Uchwała SN z dnia 02.07.2021 r., sygn. akt III CZP 38/20, Uchwała SN z dnia 20.08.2021 r., sygn. akt III CZP 59/20.

⁵⁵ W przeciwieństwie do uzasadnienia, które w obecnym stanie prawnym co do zasady nie jest sporządzane w tym samym czasie co postanowienie.

⁵⁶ Por. Uchwała SN z dnia 20.08.2021 r., sygn. akt III CZP 59/20.

⁵⁷ Por. Uchwała SN z dnia 02.07.2021 r., sygn. akt III CZP 38/20.

rozstrzygnięcia w przypadku postanowień wydawanych na posiedzeniu niejawnym i koniecznością rozróżniania ich od uzasadnienia, zmiana ta jest korzystna z uwagi na przyspieszenie toku postępowania.

W związku z coraz szerszą dopuszczalnością wydawania przez sąd merytorycznych orzeczeń na posiedzeniu niejawnym (taką sytuację przewidują przepisy art. 148(1) par. 1 k.p.c., art. 339 par. 1 k.p.c., a także obowiązujące w trakcie stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich przepisy art. 15zszs(1) pkt 3 oraz art. 15zszs(2) ustawy z dnia 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych) należy postulować wprowadzenie dopuszczalności formułowania przez sąd zasadniczych powodów rozstrzygnięcia w formie pisemnej w takiej sytuacji. Obecnie sąd nie ma żadnych możliwości poinformowania stron o przyczynach wydania orzeczenia o określonej treści. Prowadzić to może do składania wniosków o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia przez strony, z których to część nie jest motywowana chęcią złożenia środka odwoławczego, a jedynie chęcią poznania argumentacji sądu.

Ponadto zasadne byłoby umożliwienie zawarcia zasadniczych powodów rozstrzygnięcia w przypadku zastosowania przepisu art. 326 par. 4 k.p.c. i odstąpienia od odczytania sentencji i ustnego podania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia. Problematyczne byłoby jednak to, kiedy sąd miałby je sporządzić. Aż do momentu wywołania posiedzenia celem ogłoszenia wyroku nie wiadomo, czy strony lub publiczność stawia się na sali rozpraw. Nie byłoby racjonalne sporządzanie przez przewodniczącego lub sędziego sprawozdawcę niejako „na zapas” zasadniczych powodów rozstrzygnięcia w formie pisemnej. Rozsądne byłoby wprowadzenie możliwości uzupełnienia akt sprawy o zasadnicze powody rozstrzygnięcia do następnego dnia po dniu, w którym doszło do ogłoszenia wyroku. W sytuacji powszechnego dostępu przez strony i profesjonalnych pełnomocników do portalu informacyjnego sądu (a także dostępu w sposób tradycyjny do akt sprawy w czytelni akt) taka sytuacja pozwoliłaby na zapoznanie się z motywacją sądu i mogłaby wpłynąć na aprobatę wydanego orzeczenia lub zdecydować o chęci jego skarżenia.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA

- Bładowski Bogdan, *Metodyka pracy sędziego cywilisty*, Warszawa 2013.
- Grajdura Wiesław, *Regulacja prawna orzeczeń sądowych w świetle nowelizacji KPC dokonanej ustawą z 4.7.2019 r.*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 21, Legalis/El.
- Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, red. Jacek Gołaczyński, Dariusz Szostek, Legalis/El.
- Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1 i 2, red. Tadeusz Zembrzusi, WKP 2020/Lex (El.).

Kodeks postępowania cywilnego, t. 1A. Komentarz do art. 1-424¹², wyd. III, red. Agnieszka Góra-Błaszczkowska, Legalis/El.

Kodeks postępowania cywilnego, t. 2, Komentarz. Art. 205¹-424¹², red. Andrzej Marciniak, Legalis/El.

Kodeks postępowania cywilnego, t. 2, Komentarz. *Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, red. Tadeusz Erciński, LEX/El.

Kodeks postępowania cywilnego, t. 1 i 2, Komentarz do art. 1-1217, red. Tomasz Szanciło, Legalis/El., Łazarska Aneta, *Sędziowskie kierownictwo postępowaniem cywilnym przed sądem pierwszej instancji*, cz. 2, rozdział VI.1, LEX/El.

Piasecki Kazimierz, *Wyroki sądów pierwszej instancji, sądów apelacyjnych oraz Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych, handlowych i gospodarczych*, cz. 1, rozdział 8, Kraków 2007, LEX/El.

Pietrkowski Henryk, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, LEX/El.

Wiśniewski Tadeusz, *Przebieg procesu cywilnego*, rozdział III.X.4, Warszawa 2013, LEX/El.

Zieliński Andrzej, Flaga-Gieruszyńska Kinga, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz 2019*, wyd. X, Legalis/El.

AKTY NORMATYWNE

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity Dz.U. z 2021 r., poz.1805, ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jednolity Dz.U. z 2022 r., poz.1375, ze zm.).

Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz.1469).

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz.2095, ze zm.).

ORZECZNICTWO

Postanowienie SN z dnia 18.09.1974 r., sygn. akt II PZ 43/73.

Postanowienie SN z dnia 22.05.2013 r., sygn. akt III CSK 293/12.

Postanowienie SO w Suwałkach z dnia 18.02.2020 r., sygn. akt I Cz 36/20, LEX/El.

Wyrok SA w Krakowie, z dnia 17.12.2013 r., sygn. akt I ACa 1298/13.

Wyrok SN z dnia 26.07.2007 r., sygn. akt V CSK 115/07.

Wyrok SN z dnia 17.04.2009 r., sygn. akt I UK 333/08.

Wyrok SN z dnia 05.09.2012 r., sygn. akt IV CSK 76/12.

Wyrok SN z dnia 06.02.2014 r., sygn. akt I CSK 219/13.

Uchwała SN z dnia 13.08.2002 r., sygn. akt III CZP 12/02.

Uchwała SN z dnia 24.05.2012 r., sygn. akt III CZP 77/11.

Uchwała SN z dnia 02.07.2021 r., sygn. akt III CZP 38/20.

Uchwała SN z dnia 20.08.2021 r., sygn. akt III CZP 59/20.

STRONY INTERNETOWE

Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy VIII kadencji, Nr 3137, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/166CC-C44490F3965C1258384003CD40A/%24File/3137-uzas.pdf>

Summary Reasons for Judgment in the Polish Civil Procedure

SUMMARY

Providing the reasons for judgments is a highly important part of the court's judicial practice. Two distinct ways of providing the rationale for judgment by a judge can be distinguished in the Polish civil procedure, namely a statement of reasons for judgment and providing explanation of the underlying rationale for the judgement (which is often referred to as 'verbal summary reasons for judgment'). This latter form has been significantly modified by the amendment of the Polish Code of Civil Procedure, which came into effect on 7 November 2019. Under this amendment, the rule that a written statement of reasons for judgment delivered at closed court hearings is to be provided was modified and the written statement of reasons have been replaced with writtensummary reasons for judgment. It resulted in a growing importance of this form of judicial rationale for the judgment.

This article describes the current status of the summary reasons for judgment in the Polish civil procedure. The author describes their specific features that distinguish summary reasons for judgment from the statement of reasons for judgment and attempts to set down the requirements which they have to meet under the current law.

Key words: judgment, statement of reasons for judgment, rationale for judgment, civil procedure